

ACC. N:R M. 14047: 1-7.

Landskap: Småland Upptecknare: Kyrkost. Ernst Sandgren, Diö³
Härad: Albo Berättare: Olof Jernsten; se upptecknare!
Socken: Stenbohus Berättarens yrke:
Uppteckningsår: ^{inlämn.} 1954 Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tranan och värfvädagen. s. 1.
Om pojke, som hade en tjue till far. s. 2.
Trapphanecken. s. 3.
Troll. s. 4.
Kloka grumman och botandet av sjukdomar. s. 4-6.
Varsel om dödsfall och nyfött barn. s. 5-6.
Karl XI. s. 6.
Spöken i gård. s. 7.

Fl. G. 14.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 14047:1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om tranan och vårfrudagen.H.C.14

att "tranan bär ljus i säng" är här ett almlänt ordspråk. Då skall man lägga sig i dagsljus och inte längre bränna lampa eller ljus.

Det var också vanligt förr att man om aftonen hängde ut en strumpa som på morgonen därpå var försedd med en mängd godsaker till barnen.

Det hände sig också att man brukade "springa trana" som innebar en slags tävling, där man skulle springa en viss sträcka, och den som kom först erhöi ett pris. Ävenledes skulle man hoppa jämfota framåt varvid den duktigaste fick pris.

Det var inte heller ovanligt att ungdomen skrev s.k. tranbrev, till varandra. Brev som voro fulla av skämt och anspelningar. Det kunde hända att mottagaren blev glad, men också tvärtom.

Traditionellt på vårfrudagen var våfflor och förr i tiden även risgrynsgröt. De gamla hade för sig att vattnet vid denna tid var renare och hade en större kraft. Det väder som rådde på vårfrudagen skulle fortsätta vissa veckor framåt—hur många visste inte sagesm. Barnen tävlade om vem som kom först i säng. Den siste skulle ha en risbastu på morgonen.

M. 14047:2.

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Sandgren
Härad: Allbo Adress: Diö
Socken: Stenbrohult Berättat av: Johan Hemberg Skälshult
Uppteckningsår: 1950, *inlämnad 1954* Född år i Virestad 75 år gammal

I Stenbrohult föddes under förra seklet en gosse som hade en vanlig kvinna till mor och en tjur till far. Modern lyckades dölja hur saken förhöll sig eftersom pojken såg ut precis som en vanlig människa. Emellertid kom den dag då pojken skulle konfirmeras. Han gick och läste som de andra konfirmanderna utan att någon fattade några misstankar. Men när barnen skulle gå fram kom allt i dagen. Då konfirmanderna skulle göra sin trosbekännelse hördes ett långt utdraget bölande. Det var den stickars pojken som nu visade hur beskaffad han egentligen var. Det blev stor bestörtning bland församlingsborna, modern tvangs att bekänna och domen blev att både modern och hennes son begravdes levande.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 14047:3.

3

Landskap: Småland Upptecknat av: ~~Åke Axel Eriksson~~ E. S. Sandgren
Härad: Allbo Adress: ~~Skålshult Dnö~~
Socken: Stenbrohult Berättat av: Johanna Petersson, Skålshult
Uppteckningsår: 1949; *inlämn. 1954* Född år i 85 år gammal

En km från Stenbrohults kyrka finnes i skogen en väldig ek, kallad snapphaneeken. Den har fått sitt namn av att två snapphanahövdingar blivit ~~hängda~~ hängda där. Förföljda hade de gömt sig i den stora ihåliga stammen. Emellertid bleve de upptäckta. Den ene av dem sköts ihjäl och den andra hängdes i trädet. Ännu sitter fyra meter från marken en grob handsmidd spik i trädet.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 14047:4.

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Sandgren
Härad: Allbo Adress: Diö
Socken: Stenbrohult Berättat av: Maria Nilsson
Uppteckningsår 1950 ; *inlämnad 1954* Född år 1859 i Stenbrohult

I Taxås berg i Stenbrohult fanns ett troll för i tiden. Det hade sin hemvisst i en håla kallad Sale gruva. Folkvar mycket rädda för att gå förbi denna håla. Särskilt varnade man små barn för detta. Troll ansågs begi begivna på att stjäla små barn.

Anna i Borshult, Stenbrohult var en s.k. klok gumma. Hennes specialitet var "onda bettet". Vid sin ekurer använde hon olika slags grötter. Den övriga medicinen tillberkade hos själv och bestod av dekokt på örter. Berätterske besökte henne en gång, då hon fåttt onna bettet i ettfinger. Anna tog då en liten kniv och skar ett djupt hack i den sjuka fingern. Detta upprepades tre gånger varefter det onda försvann. Så lade Anna på en av sina grötter och fingret blev alldeles friskt efter några dagar. Tre stora ärr sitta dock kvar ännu.

Denna Anna kunde bota vilka sjukdomar som helst. Hon var snäll och vänlig mot alla och äktad i socknen. Hon dog i slutet av 1800-talet.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 14047: 5.

Landskap: Småland Upptecknat av: E. Sandgren
Härad: Allbo Adress: Diö
Socken: Stenbrohult Berättat av: Gertrud Brohmin
Uppteckningsår: 1950; inlämn. 1954 Född år 1902 i Stenbrohult

En flicka bär i trakten hade då hon född s hår över hela kroppens som en kanin, varför hennes föräldrar givgo till en klok gumma med henne då hon var 5 år. Hon botade henne men föräldrarna måste lova att aldrig för någon omtala hur det gott till.

Det höllo detta löfte, ty gumman hade hotat med att flickans sjukdom skulle komma igen på något sätt om hemligheten blottades. Flickan växte upp och gifte sig. En dag bröt hon löftet och omtalade för sin man den gamla hemligheten. Efter den dagen blev hon sjuk o darrade som ett asplöv i hela kroppen. Gummans hotelse hade gått i uppfyllelse.

Samma berätterska säger: "Varje natt innan någon dör i socknen ser jag ett stort eldklot rusa fram över vår grannes åker. Jag har också ett annat kostigt varsel. Jag drömmer ofta om dödsfall och några dagar efterår får jag oförlbart höra att någon har fötts inom socknen.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 14047:6.

Landskap: Småland
Härad: Allbo
Socken: Stenbrohult
Uppteckningsår: 1951; *inlämnad*. 1954
Upptecknat av: E. Sandgren
Adress: Diö
Berättat av: Fru Karin Amanda Petersson
Född år 1880 i Stenbrohult

Födelsemärka ska man ta bort med "lika". En liten pojke i Sytenbrohult hade ett stortrött födelsemärke i form av en jordgubbe i pannan. Sagesmannen rådde föräldrarna att smörja märket med en jordgubbe 3 ggr vid tre månadsskiften, varvid märket försvann. Berätterska har varit med om många liknande fall. En kvinna som under havandeskapet skrämdes vid slaktningen av en kalv, födde en gosse med ett stort hål rätt igemom halsen. En klok gumma givk då till modern och sade henne, att hon skulle tre gånger vid tre månadsskiften draga en kniv genom halsen på gossen. Detta botade honom också.

Om Karl XI berättar samma kvinna, att han i L_oshult givk in i källare och gnde sig i en skorstenspipa. Förföljarna kommo in i källaren men glömde leta i skorstenspipan. Källaren visas än i dag för allmänheten och är en turistattraktion. Karin Amanda Peterssons mor såg alltid ett par veckor före ett döds fall i byn vem som skulle dö. Den som skulle avlida trädde nämligen då på natten in i rummet där hon låg försänkt i ett slags halvslummer och lutade sig över henne

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

ACC. N:R M. 14047:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Karin Amanda Petersson berättar, att i en gård i Råshult, Stenbrohult, spökade det alldeles förfärligt i min barndom. Gården måste ideligen byta ägare, ty ingen kunde bo där. Varje natt var det ett väsen utan like. De som själva varit med om det ville inte yttra något till utomstående. Emellertid kunde en sen nattvandrare se ett grönaktigt spökligt ljussken tränga ut genom fönsterrutorna.

Dessa spöckerier voro så omfattande att gå den till slut lämnades helt öde. Men folket i bygden ville ha klarhet. En natt begav sig den s. k. Starke-John och några andra orädda karlar dit. John hade tagit med sig dragspelet för att hålla stämningen uppe. I flera timmar sutto de nu i den gamla gården. John drog på sitt spel och alla började så smått bli sömniga. Vid kl 1 hände något. Som av osynliga händer öppnades fönstren, ett ohyggligt luftdrag förnåms och ett grönaktigt ljus fyllde rummet. Efter en kort stund blevo alla männen utom John så förfärade att de rusade ut. En kvart stannade han kvar inne i stugan, sedan sågo kamraterna hur han slungades ut genom fönstret. Efter den färdan blev Starke-John en smula konstig och ville aldrig för någon berätta om vad han upplevt i stugan. Huset är nu nedrivet och någon lösning på gåtan blev det inte.